

**Олександр Грабовенко** магістр з економіки підприємства аспірант кафедри Стратегії підприємств КНЕУ, e-mail: [hrabovenko.oleksandr@kneu.ua](mailto:hrabovenko.oleksandr@kneu.ua)

### **ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Анотація. Розглянуто питання актуальних заходів з фінансування проектів диверсифікації діяльності підприємств України в контексті забезпечення їх інноваційного розвитку за сучасних умов.

Перехід економіки України до інноваційного типу, якому характерні різке зниження енерго- і матеріаломісткості виробництва, значне скорочення життєвого циклу переважної більшості продуктів, швидке поширення інформації між усіма учасниками ринку, проникнення нанотехнологій у всі сфери буття, спричинює підняття питання формування/підсилення конкурентних переваг підприємств. Одним із перспективних способів вирішення цього питання уявляється виробнича диверсифікація (диверсифікація діяльності) підприємства у продукти та галузі, які характерні інноваційному типу економіки. Однак, проект диверсифікації у інноваційні сфери, особливо для малого і середнього бізнесу, потребує значної фінансової підтримки, а тому виникає актуальне питання щодо фінансового забезпечення інноваційних проектів розвитку підприємств за сьогоdnішніх умов.

Питаннями фінансового забезпечення інноваційних проектів займалися Головченко Т.М., Остапенко А.С., О. Корольова-Казанська [6], О. Григор'єва [3], С. Башкатова [2], А. Поддєрьогін, А. Корнелюк [7], А. Кузнецова, Г. Возняк [5], Р.А. Фатхутдинов, А. Асаул [1], В.Герасимчук та багато інших. Проте, незважаючи на значну кількість праць, недослідженими лишаються питання джерел фінансування інноваційних проектів диверсифікації діяльності підприємств, зокрема МСБ, в галузі інноваційної економіки. Не кожне підприємство має достатньо власних коштів для реалізації такого проекту, а тому постає питання пошуку альтернатив фінансового забезпечення.

За визначенням З.Є. Шершньової диверсифікацією є «процес проникнення в нові сфери діяльності, раніше не характерні для підприємства, покликані змінити, доповнити або замінити продукцію, що вже випускається» [10, с.250]. Зважаючи на особливості нової економіки та трендів інформаційного суспільства, можна зробити висновок, що проникнення інформаційних технологій у всі сфери людської діяльності розвиває новий ринок, нові бажання і потреби споживачів у принципово нових інноваційних продуктах.

Аспект впровадження у виробництво нових технологій та виробництво нових продуктів потребує пошуків джерел фінансового забезпечення. Основними джерелами фінансування проектів на сьогодні є власні фінансові ресурси (нерозподілений прибуток, амортизація, доходи від позареалізаційних операцій, виторг від списання надходжень активів, статутний фонд тощо); залучені (емісія цінних паперів, прямі інвестиції, державні субсидії тощо); позичені (довгострокові банківські кредити та цільове державне кредитування) [6].

Переважає більшість інвестицій у інноваційні проекти в Україні здійснюється за власний рахунок суб'єктів господарювання. Ресурси, що залучаються із фондів ринків, довгострокові позики банків, державні програми і цільові фонди є недостатніми [7].

Аналіз джерел фінансування інвестицій в цілому за останні п'ять років показує, що різко скоротилося державне фінансове забезпечення, кредитування з боку банків, однак поступово зростає інвестування за рахунок іноземних інвесторів (див. табл. 1). Зважаючи на таку тенденцію, питання фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств та випуску продуктів, актуальних вимогам сучасної економіки, повинно мати збалансований характер.

Табл. 1

**Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за 2010-2015 роки (млн.грн.)**

| Роки | Всього | у т.ч. за рахунок:        |                          |                            |                 |                     |                           |
|------|--------|---------------------------|--------------------------|----------------------------|-----------------|---------------------|---------------------------|
|      |        | коштів державного бюджету | коштів місцевих бюджетів | власних коштів підприємств | кредитів банків | Іноземні інвестиції | інших джерел фінансування |
| 2010 | 180576 | 10223,3                   | 5730,8                   | 111371                     | 22888,1         | 3723,9              | 7752,5                    |
| 2011 | 241286 | 17376,7                   | 7746,9                   | 147570                     | 36651,9         | 5038,9              | 9312,8                    |
| 2012 | 273256 | 16288,3                   | 8555,7                   | 171177                     | 39724,7         | 4904,3              | 10030,9                   |
| 2013 | 249873 | 6174,9                    | 6796,8                   | 165787                     | 34734,7         | 4271,3              | 8036,7                    |
| 2014 | 219420 | 2738,7                    | 5918,2                   | 154630                     | 21739,3         | 5639,8              | 6690,2                    |
| 2015 | 273116 | 6919,5                    | 14260                    | 184351                     | 20740,1         | 8185,4              | 6674,7                    |

Примітка. (без урахувань даних АР Крим та зони проведення АТО за період з 2014).

Джерело: Офіційний сайт Державної служби статистики України.

Основним у забезпеченні фінансування вітчизняних проектів за таких умов має стати створення сприятливого інвестиційного клімату для іноземних інвесторів, сприяння держави і всіляка її підтримка інноваційних проектів, в т.ч. диверсифікації підприємств у інноваційні галузі (продукти).

На думку автора, першочергово мають бути вирішені також наступні питання, що стосуються самозабезпечення фінансування диверсифікаційних проектів інноваційного розвитку.

По-перше, сприяння зацікавленості підприємств до впровадження інновацій шляхом створення оптимальної системи оподаткування. По-друге, створення оптимізаційної програми забезпечення інноваційного розвитку за рахунок амортизації. Тобто, накопичення амортизаційних відрахувань у спеціальному фонді та використання його на фінансування інноваційних проектів, одночасно із впровадження механізму інвестиційного податкового кредиту або податкової знижки [8]. А у разі використання цих коштів не за призначенням – включати їх в оподатковуваний прибуток і нараховувати податок на загальних основах [6]. По-третє, державне фінансування інноваційних проектів, що мають суспільно важливе та/або державне значення, наприклад в диверсифікацію підприємств у технології, що ідуть в унісон з концепцією сталого розвитку (sustainable development).

Крім вищезазначеного, існує можливість економії витрат на інноваційну діяльність за допомогою краудсорсингу – залучення до інноваційних проектів людей для використання їх творчих здібностей, знань, досвіду на добровільній основі із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. Такі фахівці безкоштовно або за незначну плату мають змогу реалізувати свої ідеї з одного боку і допомогти бізнесу з іншого [9].

Для реалізації інноваційних проектів можна використовувати різні джерела фінансування, однак більшою мірою, це покладається на власний капітал підприємств. Оскільки диверсифікація в інноваційні сфери є чи не єдиним шляхом забезпечення конкурентоспроможності підприємств, питання поліпшення інвестиційних умов мають стати

першочерговими для держави. Зокрема пропонується зменшити податкове навантаження на підприємства, цим самим стимулюючи притік іноземних інвестицій, запровадити програму податкових знижок для «інноваційних» підприємств, стимулювати використання коштів з амортизаційних фондів на інвестування, розвинути державне забезпечення фінансування суспільно важливих проектів, застосовувати підприємствами сучасні колаборативні засоби генерації ідей, використання знань і навичок на безоплатній або низькооплачуваній субпідрядній основі.

### *Література*

1. Асаул А. Н. Проблемы инновационного развития отечественной экономики // Экономическое возрождение России. – 2009. – № 4. – С. 3-6.
2. Башкатова С. В. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності суб'єктів господарювання за рахунок власних фінансових ресурсів / С. В. Башкатова. // Наукові праці КНТЕУ. Економічні науки. – 2009. – №15. – С. 210–215.
3. Григор'єва О. Є. Аспекти фінансування інноваційних проектів в Україні / О. Є. Григор'єва. // Культура народів Причорномор'я. – 2008. – №126. – С. 22–25.
4. Корольова-Казанська О. Джерела фінансування інноваційних проектів підприємства / Олена Корольова-Казанська. // Економічний аналіз. – 2010. – №5. – С. 280–283.
5. Кузнецова А. Я. Деякі аспекти фінансування інвестиційно-інноваційних проектів за рахунок власних коштів підприємств / А. Я. Кузнецова, Г. В. Возняк. // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – №7. – С. 42–53.
6. Мамчур Т. Д. Вплив амортизаційної політики підприємства на інвестиційний потенціал [Електронний ресурс] / Т. Д. Мамчур // Руснаука. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: [http://www.rusnauka.com/23\\_NTP\\_2010/Economics/70494.doc.htm](http://www.rusnauka.com/23_NTP_2010/Economics/70494.doc.htm) (24.11.2016р.).
7. Поддєрьогін А. М. Інновації та їх фінансове забезпечення в харчовій промисловості України / А. М. Поддєрьогін, А. В. Корнилюк. // Фінанси України. – 2009. – №11. – С. 94–100.
8. Серебрянський Д.М. Інвестиційний потенціал податкової амортизаційної моделі в Україні: проблеми та шляхи вирішення// Фінансова система України. Збірник наукових праць, - №8 ч.1, 2006,- С.468.
9. Хау Дж. Краудсорсинг: коллективный разум как инструмент развития бизнеса/ Джефф Хау; Пер. с англ. – М.: Альпина Паблишер, 2012. – 288 с.
10. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: Підручник. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2004. - 699 с.

УДК 336

**Дибя Олександр Михайлович**  
к. е. н., доцент,  
доцент кафедри інвестиційної діяльності  
ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»,  
[dyba\\_m@ukr.net](mailto:dyba_m@ukr.net)

### **КРАУД-ТЕХНОЛОГІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН В УКРАЇНІ**

Анотація: У тезах досліджено сутність та наголошено на практичному значенні крауд-технологій в контексті інноваційних змін. Розмежовані визначення краудсорсингу та краудфандингу, зроблені висновки щодо їх ролі в процесі реалізації прогресивних інноваційних змін.